

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б. Жильцов
2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні стратегії розвитку лінгвістики:

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

спеціальність: 0.35 Філологія
спеціалізація: 035.05 Романські мови і літератури
спеціалізація : 035.06 Східні мови і літератури
освітня програма: Мова і література (італійська)
освітня програма: Мова і література (іспанська)
освітня програма: Мова і література (французька)
освітня програма: Мова і література (японська)
освітня програма: Мова і література (німецька)
освітня програма: Мова і література (китайська)

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Інститут філології

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасні стратегії розвитку лінгвістики: Вступ до мовознавства» за освітніми програмами: Мова і література (італійська, іспанська, французька, японська, китайська), 2016 р. – 40 с.

Розробник: **Русаченко Наталя Павлівна**, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови

Протокол № 2 від 14 вересня 2016 року

Завідувач кафедри української мови

(Караман С. О.)

Заступник директора Інституту філології
з науково-методичної
і навчальної роботи

(Заяць Л. І.)

Зміст

Пояснювальна записка	4
Структура програми навчальної дисципліни	6
I. Опис предмета навчальної дисципліни	6
II. Тематичне планування навчальної дисципліни	7
III. Програма	8
<i>Змістовий модуль I. Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови</i>	8
<i>Змістовий модуль II. Структурні елементи мовної системи</i>	10
IV. Плани семінарських занять	13
V. Завдання для самостійної роботи	23
VI. Карта самостійної роботи бакалавра	29
VII Система поточного та підсумкового контролю	30
VIII. Методи навчання	33
IX. Методичне забезпечення курсу	33
X. Питання до курсу	34
XI. Рекомендована література	36
XII. Навчально-методична картка дисципліни «Вступ до мовознавства»	39

Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Вступ до мовознавства» є нормативною фаховою дисципліною, яка викладається для студентів-філологів денної форми навчання за освітніми програмами: Мова і література (італійська, іспанська, французька, німецька, японська, китайська).

Робоча навчальна програма є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено відповідно до навчального плану для філологічних спеціальностей денної форми навчання.

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання. Програма визначає обсяги знань, які повинен опанувати студент відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, необхідне методичне забезпечення, складові та технології оцінювання навчальних досягнень студентів.

«Вступ до мовознавства» – пропедевтичний курс, який знайомить студентів із мовознавчою теорією, формує глибоке розуміння об'єкта і основних проблем мовознавчої науки, готує студентів-філологів до свідомого сприйняття дисциплін мовознавчого циклу. Основна увага курсу зосереджена на вивченні теоретичних проблем і питань принципового характеру, без осмислення яких немає і не може бути чіткого розуміння будови, функціонування і розвитку мови. У процесі осмислення основних проблем курсу «Вступ до мовознавства» необхідно звертати увагу на багатоаспектність розуміння мови у сучасній науці, на обумовленість результатів наукових досліджень загальнонауковою парадигмою певної історичної епохи, філософськими підходами до мовних явищ на конкретному етапі існування людства, загальнонауковими й спеціальними методами лінгвістичних досліджень.

Мета курсу «Вступ до мовознавства» – засвоєння основних понять мовознавчої теорії; формування теоретичного підґрунтя майбутнього дослідника мови; вивчення закономірностей будови, розвитку і функціонування мови в її багатоаспектних зв'язках з людиною, культурою, історією, суспільством.

Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів з основним колом проблем мовознавства;
- сформувати у студентів навички розуміння та осмисленого використання наукової термінології;
- розглянути особливості системної організації мови як взаємодії і взаємозв'язків мовних одиниць;
- виробити уміння самостійно аналізувати мовні явища;
- ознайомити студентів з основними методами лінгвістичних досліджень;
- підготувати першокурсників до наукового вивчення конкретної мови відповідно до спеціалізації.

Вимоги до знань та вмінь

Студент повинен знати:

- основні поняття мовознавчої теорії;
- проблематику і методи сучасного мовознавства;
- сутність знакової природи мови, її структуру, функціонування та розвиток;
- характер взаємозв'язків мови і мовлення, мови і мислення;
- основи генеалогічної та типологічної класифікації мов;
- основи лінгвістичного аналізу мовних явищ;
- основи фонетики і фонології;
- лексико-семантичні категорії;
- граматичні одиниці та способи вираження граматичних значень.

Студент повинен уміти:

- вільно володіти лінгвістичною термінологією;
- застосовувати набуті теоретичні знання під час аналізу конкретного мовного матеріалу;
- творчо розв'язувати поставлені лінгвістичні проблеми, використовуючи дані сучасної мовознавчої науки і результати власних спостережень над мовою;
- пояснювати закономірності виникнення, розвитку й функціонування мови;
- аналізувати мовні явища на фонетичному, лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях, робити власні висновки і узагальнення.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань з актуальних проблем мовознавства.

Курс навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» розрахований на 2 кредити ECTS. Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 60 год., із них 14 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, 13 год. – самостійна робота, 4 год. – модульна контрольна робота, 15 год. – екзамен.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Вступ до мовознавства» завершується складанням екзамену.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення курсу «Вступ до мовознавства» є загальні закономірності будови, функціонування і розвитку людської мови, зв'язок мови з позамовними явищами, концепції типологічного і генеалогічного вивчення мов.

Курс	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідних ECTS: 2 Змістові модулі: 2 Загальний обсяг дисципліни (години): 60 Тижневих годин: 2	Шифр та назва напрямку: 0.35 Філологія спеціалізація: 035.05 Романські мови і літератури спеціалізація: 035.06 Східні мови і літератури Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Нормативна Рік підготовки: 1 Семестр: 1 семестр Аудиторні заняття: 28 год., з них: лекції (теоретична підготовка) – 14 год., семінарські заняття – 14 год. Самостійна робота: 13 год. Екзамен – 15 год. Вид контролю: модульний контроль – 4 год., екзамен.

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ заняття	Назва заняття							
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семинар.	Самостійн. робота	Підсумк. контроль	Екзамен
Змістовий модуль I. Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови								
1.	Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна	4	3	2	1	1		
2.	Природа, сутність, функції та будова мови	6	5	2	3	1		
3.	Мови світу, їх вивчення та класифікація	4	3	2	1	1		
4.	Походження і розвиток мов	6	1		1	3	2	
Разом		20	12	6	6	6	2	
Змістовий модуль II. Структурні елементи мовної системи								
5.	Фонетика і фонологія	5	4	2	2	1		
6.	Лексико-семантична система мови	6	4	2	2	2		
7.	Морфологічний рівень мовної системи	7	4	2	2	3		
8.	Синтаксична система мови	22	4	2	2	1	2	15
Разом		40	16	8	8	7	2	15
Разом за навчальним планом		60	28	14	14	13	4	15

ІІІ. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови

Тема 1: Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства як навчальна дисципліна»

Мовознавство як наука. Об'єкт і предмет дослідження мовознавства. Багатоаспектність розуміння мови в сучасній науці.

Аспекти і розділи мовознавства. Конкретне і загальне мовознавство. Синхронічне і діахронічне мовознавство. Зіставне мовознавство. Прикладна лінгвістика. Система мовознавчих дисциплін.

Предмет, зміст і основні завдання курсу. Структура курсу.

Мовознавство в системі інших наук. Зв'язок мовознавства з науками гуманітарного (філософією, історією, логікою, соціологією, етнографією, археологією, літературознавством) та природничого (біологією, анатомією, фізіологією, психологією, медициною, географією, фізикою, математикою) циклів.

Методи лінгвістичних досліджень. Поняття про методи наукового дослідження. Загальні й спеціальні методи в мовознавстві. Описовий, порівняльно-історичний, зіставний та структурний методи.

Огляд основних лінгвістичних праць зі вступу до мовознавства. Посібники, хрестоматії, найважливіші монографії та статті з розділів: історія мовознавства, теорія мовознавства та методи наукових досліджень.

Тема 2: Природа, сутність, функції та будова мови

Природа і сутність мови. Трагування мови як біологічного, психічного та суспільного явища. Суспільна природа мови.

Функції мови.

Знаковий характер мови. Основні властивості знака. Структура знака. Своєрідність мови як знакової системи. Природа мовного знака. Знаковість і одиниці мови. Мова і несловесні форми спілкування.

Мова і мислення. Діалектична єдність мови і мислення. Види мислення. Основні критерії розмежування мови і мислення. Функції мови щодо мислення. Функції мислення щодо мови.

Мова і мовлення. Гносеологічний, онтологічний і прагматичний підходи до розмежування мови і мовлення.

Система і структура мови. Системний характер мови. Парадигматичні, синтагматичні й ієрархічні відношення між мовними одиницями. Структура мови. Мовні рівні: основні й проміжні.

Тема 3: Мови світу, їх вивчення та класифікація

Загальна характеристика мов світу. Різноманітність мов світу і проблеми їхньої класифікації. Критерії розмежування мов світу: за структурою, за кількістю носіїв, за наявністю писемності, за ступенем вивчення, за суспільними функціями.

Генеалогічна класифікація мов. Порівняльно-історичний метод. Мова як історичне явище. Живі і мертві мови. Основні ознаки спорідненості мов. Поняття лінгвістичної карти.

Мовна сім'я, група, підгрупа. Визначення основних понять. Характеристика найбільших мовних родин. Індоевропейська мовна родина. Загальна характеристика слов'янських, романських та германських мов.

Поняття типологічної класифікації мов. Типологічна класифікація мов Шлегелів – Гумбольдта. Ізолятивні (кореневі) мови. Особливості кореневого типу мов. Аглютинативні мови. Особливості аглютинативного типу мов. Інкорпоративні мови. Особливості інкорпоративного типу мов. Флективні мови. Синтетичні та аналітичні мови.

Тема 4: Походження і розвиток мов

Проблема походження мови. Гіпотези про походження мови. Звуконаслідувальна, звукосимволічна, вигуківна гіпотези, гіпотези трудових вигуків, жестів, гіпотеза походження мови Ф.Енгельса.

Основні етапи розвитку мови. Історичні зміни в мові, зовнішні та внутрішні причини змін у мові. Мови первісного ладу, феодальної пори та післяфеодальних формацій. Диференціація та інтеграція мов. Мови міжнародного, регіонального спілкування. Міжнародні природні і штучні мови. Мовна політика.

Національна та літературна мови. Формування мов окремих народів. Літературна мова та діалекти. Основні ознаки літературної мови.

Зовнішні і внутрішні причини мовних змін. Мовні контакти. Субстрат і суперстрат. Піджини і креольські мови.

Передумови виникнення письма. Значення письма в історії суспільства. Предметне письмо.

Етапи і форми розвитку письма. Етапи розвитку графічного письма. Піктографічне, ідеографічне, складове та буквенне письмо. Графіка. Предмет графіки. Алфавіт. Латинська, слов'янська, арабська та індійська сім'ї алфавітів.

Орфографія. Предмет орфографії. Основні принципи орфографії: фонетичний, морфологічний, історичний, диференційний.

Транскрипція і транслітерація. Фонетична і фонематична транскрипції. Принципи фонетичного письма. Принципи транслітерування власних назв.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Структурні елементи мовної системи

Тема 5: Фонетика і фонологія

Фонетика як лінгвістична дисципліна. Місце і роль фонетичної системи у мові. Теоретичне та практичне значення фонетики. Сегментні та суперсегментні явища.

Звуки мови як фізичне і фізіологічне явище. Аспекти дослідження звукової будови мови: акустичний (фізичний), артикуляційний (психофізіологічний), лінгвістичний (фонологічний або функціональний).

Класифікація голосних. Основи поділу звуків на голосні і приголосні. Артикуляційна характеристика голосних звуків.

Класифікація приголосних. Артикуляційно-акустична характеристика приголосних звуків.

Фонетичні процеси. Позиційні зміни звуків. Редукція голосних, оглушення дзвінкх приголосних в кінці слова, протеза.

Комбінаторні зміни звуків. Асиміляція, дисиміляція, акомодация, дієреза, метатеза, епентеза, гаплогія.

Спонтанні та фонетично не зумовлені зміни звуків. Конвергенція та дивергенція. Фонетичні закони. Сутність фонетичних законів. Відмінність фонетичних законів від законів природничих наук.

Фонетичні одиниці та засоби. Фонетичне членування мовленнєвого потоку. Фрази, такти, склади, звуки.

Склад. Поняття про склад. Складові і нескладові звуки. Теорії природи складу.

Наголос. Види наголосу. Перенесення наголосу: прокліза та енкліза. Функції наголосу.

Інтонація. Складові елементи інтонації: мелодика, інтенсивність, пауза, темп та тембр мовлення. Функції інтонації.

Функціональний аспект у вивченні звуків. Фонема. Зміст і обсяг поняття. Функції та основні властивості фонем. Відмінність між звуком і фонемою. Диференційні та інтегральні ознаки фонем.

Система фонем як система опозицій. Види опозицій.

Алофон. Діалектичний характер зв'язків між фонемою і алофонами. Сильна та слабка позиції фонем. Класифікація алофонів.

Поняття дистрибуції. Контрастна та додаткова дистрибуції.

Тема 6: Лексико-семантична система мови

Поняття лексико-семантичної системи мови. Розділи лексикології.

Слово як основна структурно-семантична одиниця мови. Визначення поняття «слово» у мовознавстві. Характерні ознаки та функції слова. Відмінність слова від морфеми та словосполучення. Лексико-семантична функція слова та способи її реалізації: номінація, нумерація, орієнтація.

Номінативна функція слова. Типи слів. Повнозначні і неповнозначні слова. Слово і лексема.

Лексичне значення. Денотативне, конотативне і контекстуальне значення слова. Три типи відношень слова (предметний, поняттєвий, лінгвальний). Види лексичних значень за характером відношень до позначуваного об'єкта. Слово і поняття. Лексичні значення за синтагматичною зумовленістю.

Полісемія. Полісемія як лексико-семантична категорія. Причини виникнення багатозначності. Пряме й переносне значення слова. Зміни лексичного значення за обсягом: розширення, звуження, зміщення. Метафора як спосіб семантичної деривації. Продуктивні моделі метонімічних перенесень.

Синонімія. Синонімія як лексико-семантична категорія. Види синонімії: фонетична, лексична, фразеологічна, словотвірна; морфологічна, синтаксична, семантична, стилістична. Типи синонімів: семантичні, стилістичні, семантико-стилістичні. Абсолютні синоніми. Контекстуальні синоніми. Синонімічний ряд та синонімічне гніздо. Поняття про квазісиноніми (Ю.Д. Апресян). Перифрази та евфемізми як різновиди синонімів.

Омонімія. Омонімія як лексико-семантичне явище. Критерії розмежування омонімії та полісемії. Класифікація омонімів (повні та неповні, похідні й непохідні; семантичні, словотворчі, морфологічні). Міжмовні омоніми.

Антонімія. Антонімія як лексико-семантична категорія. Типи антонімів: контрарні, комплементарні, контрарні, векторні. Контекстуальні антоніми. Енантіосемія як окремий різновид антонімії. Антитеза й оксюморон.

Гіперо-гіпонімія і лексична конверсія.

Лексико-семантичне поле як найбільше парадигматичне об'єднання слів.

Активна і пасивна лексика (професіоналізми, діалектизми, екзотизми, жаргонізми, арготизми, евфемізми). Стилiстично нейтральна і стилістично забарвлена лексика.

Історичні зміни словникового складу мови. Причини історичних змін у лексиці. Типи змін у лексико-семантичній системі: архаїзми, історизми, запозичення, неологізми.

Етимологія. Походження мовних одиниць. Внутрішня форма слова. Принципи наукової етимології. Народна (побутова) етимологія.

Тема 7: Морфологічний рівень мовної системи

Граматики. Предмет та розділи граматики. Практичне і теоретичне значення граматики. Основні одиниці граматики.

Грамотичне значення. Відмінність між лексичним і грамотичним значеннями. Види грамотичних значень.

Граматичні категорії. Класифікація граматичних категорій. Синтаксичні, морфологічні та семантико-граматичні категорії. Характеристика основних граматичних категорій.

Морфеміка. Об'єкт дослідження. Основне коло проблем морфеміки. Морфемний та словотворчий аналіз.

Поняття морфеми. Слово і морфема у мові і мовленні. Типи значень морфем.

Класифікація морфем. Різновиди сегментних морфем. Несегментні морфеми. Словотвірні та формотворчі афікси.

Морфологічні процеси. Перерозклад, опрощення, ускладнення.

Способи вираження граматичних значень. Синтетичні та аналітичні способи вираження граматичних значень. Історична змінність способів і засобів вираження граматичних значень.

Частини мови. Критерії виокремлення частин мови. Класифікація частин мови.

Тема 8: Синтаксична система мови

Загальна характеристика синтаксичної системи. Визначення її основних одиниць.

Поняття словосполучення. Визначення словосполучення. Відмінність синтаксичного словосполучення від слова і речення. Види словосполучень. Типи граматичного зв'язку між членами сурядних і підрядних словосполучень. Синтаксичні зв'язки слів.

Речення. Основні ознаки речення. Речення та судження. Типи речень. Структура речення у різних мовах.

Актуальне членування речення. Засоби актуального членування речення у мовах світу.

IV. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарські заняття

Змістовий модуль I. Загальні питання мовознавства

Семінарське заняття №1

Мовознавство як наука. Природа, сутність, функції мови

План

1. Предмет, зміст і основні завдання курсу.
2. Мовознавство в системі інших наук.
3. Методи лінгвістичних досліджень.
4. Природа і сутність мови.
5. Функції мови.
6. Мова і суспільство.

Література

1. Косериу Э. Синхронія, діахронія та історія // Новое в лингвистике. Вып. III. – М., 1963. – С. 157-179.
2. Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. — К.: Вища школа, 1974. – 296с.
3. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – К.- Одеса: Либідь, 1983. – 279с.
4. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства – К.: Академія, 2002. – 368с.
5. Маслов Ю.С. Введение в языкознание – М.: Высш. шк., 1998. – 272 с.
6. Реформатский Ю.В. Введение в языкознание. – М.: Аспект Пресс, 1996. – 536с.
7. Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.
8. Якушин Б.В. Гипотезы о происхождении языка. – М.: Наука, 1984.- 136 с.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть об'єкт дослідження мовознавства як науки? Що є предметом мовознавства? Як змінювався предмет мовознавства на різних етапах розвитку науки про мову?
2. Чому мовознавство є суспільною наукою?
3. Які завдання і мета курсу «Вступ до мовознавства»? Назвіть аспекти і розділи мовознавства.
4. Як пов'язані між собою теоретичне і практичне мовознавство і яка між ними різниця?
5. Які лінгвістичні дисципліни об'єднано у межах загального мовознавства?
6. Схарактеризуйте зв'язок мовознавства з науками гуманітарного (філософією, історією, логікою, соціологією, етнографією, археологією, літературознавством) та природничого (біологією, анатомією, фізіологією, психологією, медициною, географією, фізикою, математикою) циклів.
7. Назвіть та схарактеризуйте основні методи дослідження мови.
8. Що таке дистрибутивний аналіз?
9. У чому полягає аналіз за безпосередніми складниками?

10. У чому суть трансформаційного аналізу? До вивчення яких мовних одиниць застосовують компонентний аналіз.
11. Розкрийте пояснення природи мови представниками психологічного, біологічного та соціологічного напрямів мовознавства.
12. Доведіть, що мова є суспільним явищем.
13. Чим відрізняється мова від інших суспільних явищ?
14. Назвіть функції мови. У чому полягає їх суть?

Вивчіть терміни *філологія, мовознавство, мова, дедуція, індуція, описовий метод, порівняльно-історичний метод, зіставний метод, структурний метод, трансформаційний аналіз, дистрибутивний аналіз, компонентний аналіз, методика безпосередніх складників, субстрат, суперстрат. акумулятивна функція мови, волюнтативна функція мови, емотивна функція мови, естетична функція мови, когнітивна функція мови, комунікативна функція мови, мислетворча функція мови, мовна політика.*

Семінарське заняття №2 **Мова як знакова система**

План

1. Мова як знакова система.
2. Мова і мислення.
3. Мова і мовлення.
4. Система і структура мови.
5. Синхронія і діахронія.
6. Синтагматика і парадигматика.

Література

1. Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. — К.: Вища школа, 1974. — 296с.
2. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. — К.- Одеса: Либідь, 1983. — 279с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства — К.: Академія, 2002. — 368с.
4. Маслов Ю.С. Введение в языкознание — М.: Высш. шк., 1998. — 272 с.
5. Реформатский Ю.В. Введение в языкознание. — М.: Аспект Пресс, 1996. — 536с.
6. Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. — К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. — 112 с.
7. Потебня А.А. Мысль и язык. Собрание трудов. — М.: Лабиринт, 1999. — 300 с.
8. Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. — К.: Основи, 1998. — 324 с.
9. Соссюр Ф. де Труды по языкознанию. — М.: Прогресс, 1977. — 695 с
10. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. — Л.: Наука, 1974. - 428 с.

Питання для самоконтролю

1. Чому мова має знаковий характер? Що таке знак? Визначте типологію знаків. Схарактеризуйте основні властивості мовного знака та його структуру.
2. Які способи вираження мовних знаків вам відомі?

3. У чому полягає єдність мови і мислення? Чим вона зумовлена?
4. Схарактеризуйте функції мови по відношенню до мислення і навпаки.
5. Як пов'язані між собою мова і мовлення?
6. Як розуміють у мовознавстві поняття „система” і „структура”?
7. Поясніть зміст виразу „Мова-це система систем”. Які системи (підсистеми) мови вам відомі? Як називаються основні величини кожної системи (підсистеми)?
8. У чому полягають ієрархічні стосунки між величинами різних систем (підсистем) мови?
9. Назвіть проміжні рівні мовної системи.
  1. Яка відмінність у дефініціях термінів *синхронія* і *діахронія*. У яких випадках виправданий суто синхронічний, а в яких суто діахронічний підходи до мови?
10. Схарактеризуйте синтагматичні та парадигматичні відношення в мові.
11. Вивчіть терміни *знак*, *семіотика*, *мислення*, *мовлення*, *діахронія*, *синхронія*, *система*, *структура*, *мовний рівень*, *синтагматика*, *парадигматика*.

Семінарське заняття № 3 Походження і розвиток мови. Класифікація мов

План

1. Проблема походження мови. Гіпотези про походження мови.
2. Закономірності розвитку мов (зовнішні і внутрішні причини мовних змін; специфіка розвитку різних рівнів мовної структури).
3. Особливості контактування мов (диференціація та інтеграція; піджини і креольські мови; субстрат і суперстрат).
4. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи.
5. Загальна характеристика мов світу.
6. Порівняльно-історичне вивчення мов.
7. Генеалогічна класифікація мов.
8. Типологічна класифікація мов.

Література

1. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
3. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
4. Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
5. Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.
6. Мосенкіс Ю.Л. Сравнение языков разных надсемей и проблема языкового моногенеза. – К., 1997.
7. Якушин Б.В. Гипотезы о происхождении языка. – М.: Наука, 1984. – 136 с.

Питання для самоконтролю

1. У чому різниця між походженням мови загалом і походженням конкретної мови?
2. Які теорії лінгвогенезу ви знаєте?
3. Які причини викликають зміни в мові? Наведіть приклади мовних змін, зумовлених зовнішніми причинами та внутрішньомовними причинами.
4. Що таке диференціація та інтеграція мов?
5. До чого може привести контактування мов?
6. Що таке піджини і креольські мови? Що спільне і відмінне між ними?
7. Схарактеризуйте явище схрещення мов? Що таке субстрат і суперстрат?
8. Як змінюються різні рівні мовної структури?
9. На основі якого методу створена генеалогічна класифікація мов?
10. Назвіть учених, які заклали основи порівняльно-історичного мовознавства.
11. Визначте поняття мовної сім'ї. Скільки мовних сімей є у світі?
12. Назвіть основні мовні сім'ї.
13. До яких сімей, груп і підгруп належать такі мови: санскрит, баскська, японська, українська, італійська, ірландська, угорська, фінська, португальська, датська, польська, турецька, циганська, румунська, арабська, албанська, чукотська, англійська, іспанська, французька, китайська, чеська, вірменська, литовська, македонська?
14. Яку класифікацію мов називають типологічною?
15. Чим типологічна класифікація відрізняється від генеалогічної?
16. Які типи мов виділяють за типологічною класифікацією?
17. Чи бувають чисті типи мов? Доведіть свою відповідь.
18. Вивчіть терміни *світова (міжнародна) мова, державна мова, мова піджин, креольська мова, штучна мова, літературна мова, субстрат, суперстрат, генеалогічна класифікація мов, мовна сім'я, мовна група, порівняльно-історичний метод, типологічна класифікація мов.*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Структурні елементи мовної системи

Семінарське заняття № 4

Фонетика і фонологія

План

1. Фонетика як лінгвістична дисципліна.
2. Аспекти вивчення звукової будови мови.
3. Класифікація голосних та приголосних звуків.
4. Фонема. Зміст і обсяг поняття.
5. Поняття «алофон» та «варіант» фонем. Класифікація алофонів.
6. Поняття контрастної та додаткової дистрибуції.
7. Позиційні фонетичні зміни: редукція голосних, оглушення дзвінкх приголосних наприкінці слова, протеза.

8. Комбінаторні фонетичні зміни: акомодация, асиміляція, дисиміляція, епентеза, дієреза, метатеза, гаплогія, субституція.
9. Спонтанні та фонетично не зумовлені зміни звуків.

Література

1. Зиндер Л.Р. Зиндер Л.Р. Учение о фонеме // Зиндер Л.Р. Общая фонетика. – М.: Высшая школа, 1979. – с.36-85.
2. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – К.- Одеса: Либідь, 1983. – 279с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства – К.: Академія, 2002. – 368с.
4. Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.
5. Коструба П.П. Фонетика, фонологія и морфологія // Методологічні питання мовознавства. – К.: Наукова думка, 1966, – с.94 -103.
6. Росетті А. Вступ до фонетики/Пер. з румун. – К.: Вища шк. – 1974. – 228с.
7. Трубецької Н.С. Основы фонологии. – М.: Аспект Пресс, 2000. – 352 с.

Питання для самоконтролю

1. Що є об'єктом вивчення фонетики? Назвіть види фонетики.
2. З'ясуйте теоретичне та практичне значення фонетики.
3. Яку структуру має фонетична система?
4. Що таке сегментні та суперсегментні явища?
5. Розкажіть про лінгвістичний аспект дослідження звукової природи мови.
6. Схарактеризуйте артикуляційний аспект дослідження звукової природи мови.
7. Якими акустичними ознаками характеризуються звуки мовлення?
8. Дайте загальну характеристику мовленнєвого апарата.
9. Визначте принципи класифікації голосних і приголосних звуків. Якими типовими акустико-артикуляторними ознаками голосні звуки відрізняються від приголосних?
10. За якими ознаками класифікуються голосні звуки?
11. За яким параметрами класифікуються приголосні звуки?
12. У чому полягає відмінність між фонетикою і фонологією?
13. Дайте визначення фонемі. Назвіть функції, основні властивості фонемі.
14. Схарактеризуйте зв'язки між фонемою і звуком.
15. Розкажіть про диференційні та інтегральні ознаки фонем.
16. Що таке опозиція звукових ознак? Наведіть приклади різних опозицій.
17. Що таке алофон? У чому полягає діалектичний характер зв'язків між фонемою і алофонами?
18. Схарактеризуйте класифікацію алофонів.
19. Що називається дистрибуцією фонем чи варіантів фонем? Які види дистрибуції вам відомі?
20. Які є типи звукових змін?
21. Розкрийте поняття „позиційні зміни звуків”. Назвіть і схарактеризуйте позиційні зміни звуків.

22. Розкрийте поняття „комбінаторні зміни звуків”. Які є типи комбінаторних змін?
23. Схарактеризуйте процеси асиміляції в різних мовах світу.
24. Що таке дисиміляція? Які види дисиміляції ви знаєте?
25. Схарактеризуйте процеси взаємодії голосних та приголосних звуків.
26. Дайте визначення метатези, епентези, дієрези, гаплогогії, субституції. Наведіть приклади.
27. У чому полягає різниця між звуковими змінами і чергуванням звуків?
28. Які зміни звуків називають спонтанними?
29. Дайте визначення фонетичних законів. Обґрунтуйте важливість їх розуміння.
30. Чим різняться фонетична, фонематична транскрипція і транслітерація?
31. Вивчіть терміни *фонетика, фонологія, вокалізм, консонантизм, артикуляція, екскурсія, рекурсія, звук, висота звука, довгота звука, сила звука, тембр, тон, фонема, алофони, варіант фонем, опозиція, дистрибуція, комбінаторні зміни звуків, позиційні зміни звуків, акомодация, асиміляція (повна і часткова, прогресивна і регресивна), назалізація, лабіалізація, гаплогогія, дисиміляція, дієреза, епентеза, метатеза, протеза, редуція (кількісна та якісна), субституція.*

Семінарське заняття № 5 ***Лексико-семантична система мови***

План

1. Лексикологія як наука.
2. Слово як одиниця мови. Характерні ознаки та функції слова.
3. Лексичне значення слова.
4. Полісемія та моносемія.
5. Омонімія як лексико-семантична категорія.
6. Синонімія як лексико-семантична категорія.
7. Антонімія як лексико-семантична категорія.
8. Паронімія як лексико-семантична категорія.

Література

1. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – К.- Одеса: Либідь, 1983. – 279с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства – К.: Академія, 2002. – 368с.
3. Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.
4. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. – М.: РАН, 1995. – 472с.
5. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания (ономастика). – К.: Изд-во Киев. ун-та, 1972. – 209 с.
6. Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М.: «Наука», 1977. – 312

Питання для самоконтролю

1. Що вивчає лексикологія? Що є предметом загальної, конкретної, історичної та зіставної лексикології?
2. Які лексикологічні науки вам відомі? Що є предметом їхнього вивчення?
3. Дайте визначення слова. Назвіть його основні ознаки.
4. У чому полягає різниця між термінами "слово" і „лексема“?
5. Дайте визначення поняттю „лексичне значення слова“. Із яких компонентів складається лексичне значення?
6. Назвіть та схарактеризуйте типи лексичних значень.
7. Поясніть характер взаємозв'язку між словом як знаком і його складом.
8. Розкажіть про співвідношення слова і поняття.
9. Розкрийте причини історичних змін у лексиці.
10. Які ви знаєте способи збагачення словникового складу мови?
11. Назвіть та схарактеризуйте типи змін у лексико-семантичній системі.
12. Які слова є моносемічними? На чому базується полісемія?
13. Яке явище лежить в основі метафори?
14. Який зв'язок значень простежується при метонімії?
15. Схарактеризуйте синонімію як лексико-семантичну категорію.
16. Схарактеризуйте омонімію як лексико-семантичну категорію.
17. Схарактеризуйте антонімію як лексико-семантичну категорію.
18. Схарактеризуйте паронімію як лексико-семантичну категорію.
19. Що таке гіперо-гіпонімія? Чому гіперон-гіпонімію називають квазісинонімією?
20. Схарактеризуйте явище лексичної конверсії.
21. Вивчіть терміни *лексика, лексикологія, лексико-семантична система, слово, лексема, лексико-семантичний варіант, лексико-семантичне поле, лексичне значення, конотативне значення, контекстуальне значення, концептуальне значення, сигніфікативне значення, денотативне значення, семантика, сема, антитеза, моносемія, полісемія, метафора, метонімія, синекдоха, синонімія, омонімія, антонімія, паронімія, етимологія, лексикографія, історизм, архаїзм, неологізм, okazіоналізм.*

Семінарське заняття №6

Морфологічний рівень мовної системи

План

1. Предмет та розділи граматики.
2. Граматична форма.
3. Граматичне значення. Способи вираження граматичних значень.
4. Граматичні категорії.
5. Морфемна будова слова. Морфемний та словотворчий аналіз.
6. Поняття морфеми. Класифікація морфем.
7. Морфологічні процеси.

Література

1. Бондарко А.В. Грамматическое значение и смысл. – М.: Наука, 1978. – 177с.

2. Бондарко А.В. Теория морфологических категорий и аспектологические исследования. – М.: Языки славянской культуры, 2005. – 624с.
3. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – К. – Одеса: Либідь, 1991. – 279с.
4. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – К, 2002.
5. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. – Ч.ІІ. – К.: Вид-во Київ, ун-ту., 1964. – 159с.
6. Кубрякова Е. С. Основы морфологического анализа (на материале германских языков). – М.: Наука, 1974. – 319с.
7. Плунон В.А. Общая морфология: Введение в проблематику. – М.: УРСС Эдиториал, 2003. – 384с.

Питання для самоконтролю

1. Що є предметом граматики ? Назвіть розділи граматики та її основні одиниці.
2. Що таке граматичне значення? Чим воно відрізняється від лексичного?
3. Які типи граматичних значень ви знаєте?
4. Які існують способи вираження граматичних значень слова?
5. Яка роль флексії у вираженні граматичних значень?
6. Для вираження яких граматичних значень використовується наголос?
7. Яка роль інтонації у вираженні граматичного значення?
8. Що таке граматична форма слова? Наведіть приклади синтетичних і аналітичних форм слова.
9. Яке місце у вираженні граматичних значень посідає граматична форма?
10. Дайте визначення граматичної категорії. Як класифікують граматичні категорії?
11. Схарактеризуйте основні граматичні категорії.
12. З'ясуйте значення терміна “морфологія”. Що вивчає цей розділ граматики?
13. Що є предметом вивчення морфеміки?
14. Яке місце посідають морфеміка і словотвір в системі розділів мовознавчої науки? Як вони пов'язані між собою?
15. Дайте визначення морфеми, морфа, аломорфа, варіанта морфеми. Чим відрізняється морфема від фонемі?
16. Які типи значень властиві морфемам?
17. Що таке основа слова, морфемний склад слова?
18. За якими ознаками класифікують морфеми?
19. Визначте основні властивості кореневої морфеми.
20. Назвіть та схарактеризуйте афікси залежно від позиції щодо кореня.
21. З'ясуйте формотворчу та словотворчу роль афіксів.
22. Що таке морфемний аналіз слова? Чим він відрізняється від словотворчого?
23. Визначте ознаки непохідних основ та похідних слів.
24. Наведіть приклади перерозкладу, опрощення, ускладнення морфемної структури слів.
25. Вивчіть терміни *граматика*, *граматичне значення*, *граматична категорія*, *граматична форма*, *редуплікація*, *суплетивізм*, *морфологія*, *словозміна*,

словотвір, словоформа, парадигма, морфеміка, морфема, морф, аломорф, варіант морфемі, корінь, афікс, префікс, постфікс, суфікс, флексія, інтерфікс, інфікс, циркумфікс, транс фікс, нульова морфема.

Семінарське заняття №7 **Синтаксична система мови**

План

1. Синтаксична система мови.
2. Поняття словосполучення. Типи словосполучень.
3. Речення та його ознаки.
4. Синтаксичні зв'язки. Види та форми.
5. Синтаксичні відношення.
6. Актуальне членування речення.

Література

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис: Підручник . – К.: Либідь, 1993. – 368 с.
2. Мірченко М.В. Структура синтаксичних категорій. – Луцьк: Вежа, 2001.-340с.
3. Карпенко Ю.О. Вступ до мовознавства. – К. – Одеса, Либідь, 1983. – 279с.
4. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – К. : Академія, 2002. – 368с.
5. Лингвистический энциклопедический словарь / Под. ред. В.Н.Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
6. Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.

Питання для самоконтролю

1. Схарактеризуйте словосполучення як синтаксичну одиницю. Чим відрізняється словосполучення від слова і речення?
2. Дайте визначення сурядних і підрядних словосполучень. Які є види підрядного зв'язку між словами.
3. Які, на вашу думку, є підстави розглядати інкорпорацію, замикання й ізафет як типи синтаксичного зв'язку?
4. Які є типи словосполучень: а) за ступенем зв'язності; б) за кількістю компонентів; в) за лексико-граматичною природою незалежного слова; г) за синтаксичними відношеннями.
5. Чим речення відрізняється від інших мовних одиниць? Які основні функції та ознаки речення?
6. На які типи поділяються речення за структурою?
7. Які спільні та відмінні ознаки мають речення української та англійської мов?
8. Назвіть та схарактеризуйте види та форми синтаксичних зв'язків.
9. Назвіть типи синтаксичних відношень у реченнях та словосполученнях.
10. Поясніть, що таке актуальне членування речення. Які засоби актуального членування речення використовуються в мовах світу?

11. Вивчіть терміни *речення, модальність, предикативність, словосполучення, підрядність, сурядність, координація, прилягання, керування, узгодження, ізафет, тяжіння, тема, рема.*

V. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови

Тема 1: Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства як навчальна дисципліна»

Завдання:

1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання «Методи лінгвістичних досліджень». Навести мовні приклади, що ілюструють описовий, порівняльно-історичний, зіставний та структурний методи.

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.

Тема 2: Природа, сутність, функції та будова мови

Завдання:

1. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *мова, мислення, акумулятивна функція мови, волюнтативна функція мови, емотивна функція мови, естетична функція мови, когнітивна функція мови, комунікативна функція мови, метамовна функція мови, мислетворча функція мови, літературна мова, діалект, мовна політика, мислення, чуттєво-образне мислення, технічне мислення, поняттєве мислення, знак, семіотика, паралінгвістика, мовлення, система, структура, синхронія, діахронія, ієрархічні відношення, парадигматичні відношення, синтагматичні відношення.*
2. Виписати приклади парадигматичних і синтагматичних відношень між одиницями різних мовних рівнів.

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа. – 1985. – 360с.
Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.

Тема 3: Мови світу, їх вивчення та класифікація

Завдання:

1. Назвати мови, найпоширеніші у кожній частині світу. Схарактеризувати за генеалогічною класифікацією мови, які вивчаєте або вивчали.
2. Визначити, до яких сімей, груп і підгруп належать такі мови: санскрит, баскська, японська, українська, італійська, ірландська, угорська, фінська, португальська, датська, польська, турецька, циганська, румунська, арабська, албанська, чукотська, англійська, іспанська, французька, китайська, чеська, вірменська, литовська, македонська?
3. Визначити, який тип переважає у мовах індоєвропейської мовної сім'ї, семіто-хамітської мовної сім'ї, тюркської мовної сім'ї, фіно-угорської мовної сім'ї, китайсько-тибетської мовної сім'ї.

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.

Тема 4: Походження і розвиток мов

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Проблема походження мови. Гіпотези про походження мови.
2. Закономірності розвитку мов (зовнішні і внутрішні причини мовних змін; специфіка розвитку різних рівнів мовної структури).
3. Особливості контактування мов (диференціація та інтеграція; піджини і креольські мови; субстрат і суперстрат).
4. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *світова (міжнародна) мова, державна мова, мова піджин, креольська мова, штучна мова, літературна мова, субстрат, супер страт.*

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.

- Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
- Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа. – 1985. – 360с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
- Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Структурні елементи мовної системи

Тема 5: Фонетика і фонологія

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Артикуляційна класифікація звуків.
2. Фонетичне членування мовленнєвого потоку: фраза, такт, склад.
3. Просодичні засоби мовлення. Наголос та інтонація.
4. Мова і письмо. Етапи розвитку письма.
5. Графіка. Орфографія. Основні принципи правопису.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *фонетика, звук, акустика, артикуляція, мовленнєвий апарат, екскурсія, рекурсія, тон, шум, висота звука, довгота звука, основний тон, обертони, тембр, голосні звуки, приголосні звуки, ряд і піднесення голосних, проривні, щільні (фрикативні), африкативні, носові, бокові, дрижачі, губні, передньо- (середньо-, задньо-) язикові, шумні, сонорні, палаталізовані приголосні звуки;*

склад, фонетичне слово, такт, синтагма, фонетична фраза, наголос, інтонація;

позиційні фонетичні процеси, комбінаторні фонетичні процеси, редуція, акомодация, асиміляція, гаплогія, епентеза, протеза, метатеза, дієреза, фонетичні історичні чергування;

фонологія, фонема, алофон, варіант фонем, варіація фонем, привативна фонемна опозиція, еквіполентна фонемна опозиція, градуальна фонемна опозиція;

піктографія, ідеографія, фонографія, палеографія, графіка, орфографія.

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
- Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
- Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
- Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа. – 1985. – 360с.

Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н. Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.

Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

Тема 6: Лексико-семантична система мови

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Синонімія.
2. Антонімія.
3. Омонімія. Суміжні з омонімією явища
4. Гіперо-гіпонімія і лексична конверсія.
5. Лексико-семантичне поле.
6. Активна і пасивна лексика (професіоналізми, діалектизми, екзотизми, жаргонізми, арготизми, евфемізми).
7. Причини історичних змін у лексиці. Архаїзми, історизми й неологізми.
8. Запозичення (матеріальне (лексичне) запозичення) і калькування, пряме й опосередковане запозичення, інтернаціоналізми.
9. Фразеологія як розділ лексикології. Фразеологізм. Основні ознаки фразеологізму.
10. Класифікація фразеологізмів.
11. Лексикографія. Енциклопедичні й лінгвістичні словники.
12. Одномовні і багатомовні словники.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *лексикологія, семасіологія, ономасіологія, етимологія, фразеологія, ономастика, антропоніміка, топоніміка, лексикографія, слово, лексема, лексико-семантичний варіант, лексичне значення, денотативне значення, конотативне значення, контекстуальне значення, пряме значення, переносне значення, вільне значення, фразеологічно зв'язане значення, синтаксично зумовлене значення, конструктивно зумовлене значення, полісемія, метафора, метонімія, синекдоха, омоніми, омоформи, омофони, омографи, фразеологізм, фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення, фразеологічні вирази.*

Література

Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987.

Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М.: «Наука», 1977. – 312.

Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.

Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.

Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.

Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.

- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа. – 1985. – 360с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н. Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
- Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.
- Уфимцева А. А. Лексическое значение. – М., 1986.

Тема 7: Морфологічний рівень мовної системи

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Види морфем.
2. Частини мови. Критерії виділення частин мови.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *граматика, морфологія, дериватологія, граматичне значення, граматична категорія, граматичне значення, граматична форма, морфема, афікс, постфікс, інтерфікс, інфікс, циркумфікс, трансфікс, частини мови.*

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
- Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
- Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
- Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа. – 1985. – 360с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н. Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
- Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

Тема 8: Синтаксична система мови

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Поняття словосполучення. Типи словосполучень.
2. Синтаксичні зв'язки слів.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *словосполучення, валентність, узгодження, керування, координація, прилягання, тяжіння, інкорпорація, замикання, ізафет, предикативність, модальність, речення, актуальне членування речення.*

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.

- Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
- Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
- Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа. – 1985. – 360с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
- Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

VI. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I.			
Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови			
Тема 1. Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна (1 год.)	Семінарське заняття, конспект, модульний контроль, залік	5	I-II
Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови (1 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5	III- IV
Тема 3. Мови світу, їх вивчення та класифікація (1 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5	V- VI
Тема 4. Походження і розвиток мов (3 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5*2	VII- VIII
Разом за змістовий модуль: 25 балів			
Змістовий модуль II. Структурні елементи мовної системи			
Тема 5. Фонетика і фонологія (1 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5	IX-X
Тема 6. Лексико-семантична система мови (2 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5	X-XI
Тема 7. Морфологічний рівень мовної системи (3 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5*2	XI-XII
Тема 8. Синтаксична система мови (1 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5	XIII-XV
Разом за змістовий модуль: 25 балів			
<i>Разом: 13 год.</i>	<i>Разом: 50 балів</i>		

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення бакалаврів із дисципліни «Вступ до мовознавства» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види і терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано далі у вигляді таблиць.

Таблиця 8.1.

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю**

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	7	7
2.	Відвідування практичних (семінарських занять)	1	7	7
3.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	10	50
4.	Робота на семінарському занятті, в т. ч. дискусія, доповідь, виступ, повідомлення	10	7	70
5.	Модульна контрольна робота	25	2	50
6.	Екзамен			40
Максимальна кількість балів: 184				
Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів $184/60=3,1$				

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовують такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, залік.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування, підсумкове, письмове тестування, звіт, реферат, есе, конспект наукової літератури.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2.

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

90 – 100 балів – **відмінно (A)**

82 – 89 балів – **добре (B)**

75 – 81 бал – **добре (C)**

69 – 74 бали – **задовільно (D)**

60 – 68 балів – **задовільно (E)**

35 – 59 балів – **незадовільно** з можливістю повторного складання (**FX**)

1 – 34 бали – **незадовільно** з обов'язковим повторним курсом (**F**)

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ґрунтовне та вичерпне знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; якісне вивчення основної та додаткової літератури; творче використання набутих знань та умінь
«добре»	повні знання із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань, однак у відповіді студента наявні незначні помилки
«задовільно»	знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для

	подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхова обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача
«незадовільно»	відповідь під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна; студент неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на практичних заняттях.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) та підсумкового оцінювання навчальних досягнень студентів;

Х. ПИТАННЯ ДО КУРСУ «ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА»

1. Мовознавство як наука.
2. Зміст і основні завдання курсу «Вступ до мовознавства».
3. Місце мовознавства в системі наук.
4. Методи лінгвістичних досліджень.
5. Природа і сутність мови.
6. Основні функції мови.
7. Мова і суспільство.
8. Знаковий характер мови.
9. Мова і мислення.
10. Мова і мовлення.
11. Система і структура мови. Основні одиниці мови та їхні функції.
12. Синхронія і діахронія.
13. Походження мови. Гіпотези про походження мови.
14. Закономірності розвитку мов.
15. Літературна мова, її основні ознаки.
16. Загальна характеристика мов світу.
17. Типологічна класифікація мов.
18. Порівняльне вивчення мов.
19. Генеалогічна класифікація мов.
20. Фонетика як лінгвістична дисципліна. Три аспекти вивчення звуків.
21. Класифікація звуків. Голосні та приголосні звуки.
22. Фонетичне членування мовленнєвого потоку.
23. Склад. Основні теорії складу.
24. Просодичні засоби мовлення. Наголос та інтонація.
25. Позиційні фонетичні зміни.
26. Комбінаторні фонетичні зміни.
27. Поняття фонем. Фонологічна система.
28. Мова і письмо. Етапи розвитку письма.
29. Графіка. Орфографія. Основні принципи правопису.
30. Лексикологія як розділ мовознавства.
31. Слово як одиниця мови. Слово і лексема.
32. Поняття лексичного значення. Три типи відношень слова (предметний, поняттєвий, лінгвальний).
33. Типи лексичних значень за характером відношення до позначуваного об'єкта та за синтагматичною зумовленістю.
34. Поняття полісемії.
35. Типи перенесення значення. Метафора і метонімія.
36. Омоніми. Суміжні з омонімією явища.
37. Синоніми. Класифікація синонімів.
38. Антоніми. Класифікація антонімів.
39. Гіперо-гіпонімія і лексична конверсія.

- 40.Лексико-семантична система мови. Парадигматичні та синтагматичні відношення у лексикології.
- 41.Лексико-семантичне поле.
- 42.Типи слів за сферою вживання. Активна і пасивна лексика.
- 43.Етимологія як розділ мовознавства.
- 44.Причини історичних змін у лексиці. Архаїзми, історизми, неологізми.
- 45.Запозичення. Різновиди запозичень.
- 46.Термін. Основні ознаки терміна.
- 47.Лексикографія. Основні типи словників.
- 48.Фразеологія як розділ лексикології.
- 49.Поняття фразеологізму. Типи фразеологічних одиниць.
- 50.Грамматика. Граматичні рівні мови.
- 51.Грамматичне значення.
- 52.Грамматична категорія.
- 53.Поняття морфеми. Види морфем.
- 54.Синтетичні способи вираження граматичних значень.
- 55.Аналітичні способи вираження граматичних значень.
- 56.Частини мови. Критерії виділення частин мови.
- 57.Словосполучення. Типи словосполучень.
- 58.Синтаксичні зв'язки слів.
- 59.Речення та його ознаки.
- 60.Актуальне членування речення.

ХІ. ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Основна

1. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
2. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008.–368 с.
3. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
4. Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
5. Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.

Додаткова

1. Апресян Ю.Д. Исследования по семантике и лексикографии. Т. I: Парадигматика. – М.: Языки славянских культур, 2009. – 568с.
2. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. – М.: РАН, 1995. – 472с.
3. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 896 с.
4. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания (ономастика). – К.: Изд-во Киев. ун-та, 1972. – 209 с.
5. Бенвенист Э. Классификация языков // Новое в лингвистике. – Вып.3 – М., 1963. – с.36-59
6. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. – К.: АртЕк, 1996 – 224 с.
7. Бондарко Л.В., Вербицкая Л.А., Гордина М.В. Основы общей фонетики. – Сп.: СПбГУ, 1991. – 152с.
8. Будагов Р.А. Введение в науку языке. – М.: Добросвет - 2000, 2002. – 544с.
9. Будагов Р.А. Слово и его значение. – М.: Добросвет - 2000, 2003. – 64с.
- 10.Булаховский Л.А. Введение в языкознание. - М.: Политиздат, 1953. – 458с.
- 11.Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М.: «Наука», 1977. – 312 с..
- 12.Головин Б.Н. Введение в языкознание. – М.: Высшая школа, 1983. – 231с.
- 13.Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. – М.: Прогресс, 1984. – 398с.
- 14.Доленко М.Т. Вступ до мовознавства: Збірник вправ і завдань. – К. : Вища школа, 1975. - 151 с.
- 15.Донець С. Л., Мацько Л. І. Вступ до мовознавства: Практикум. – К.: Вища школа. – 1989 . – 183 с.
- 16.Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 1974. – 296с.

17. Журавлев В. К. Внешние и внутренние факторы языковой эволюции. – М.: Наука, 1982. – 328 с.
18. Зиндер Л.Р. Общая фонетика. – М.: Высшая школа, 1979. – 312с.
19. Зиндер Л.Р. Учение о фонеме // Зиндер Л.Р. Общая фонетика. – М.: Высшая школа, 1979. – с.36-85.
20. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація: Тези про місце і роль мови в національному відродженні України. – Дрогобич: Відродження, 1994. – 217с.
21. Іванов В.В. Генеалогическая классификация языков и понятий языкового родства. – М., 1954.
22. Камчатнов А.М., Николина М.А. Введение в языкознание. – М.: Флинта Наука, 1998. – 232с.
23. Кисленко Ю.І. Системна організація мови. – К. : Український літопис, 1997. – 217с.
24. Климов Г.А. Фонема и морфема: К проблеме лингвистических единиц. – М.: Либроком, 2009г. – 128с.
25. Кодухов В.И. Введение в языкознание – М.: Просвещение, 1987.–286 с.
26. Корнилов О.А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов. – М.: ЧеРо, 2003. – 349 с.
27. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история // Новое в лингвистике. Вып. III. – М., 1963. – С. 157-179.
28. Коструба П.П. Фонетика, фонологія и морфологія // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966. – С.94-103.
29. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. – Ч.ІІ. – К. : Вид-во Київ, ун-ту., 1964. – 159с.
30. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику. – М.: Прогресс, 1978. – 544с.
31. Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка. /Отв. ред. Б.А. Серебренников. – М: Наука, 1970. – 409с.
32. Откупщиков Ю.В. К истокам слова. Рассказы о науке этимологии. – М.: Авалон, Азбука-классика, 2005. – 352с.
33. Панов Е.Н. Знаки, символы, языки. – М.: Знание, 2000. – 191 с.
34. Пауль Г. Принципы истории языка. – М.: Изд-во ин-ой литературы, 1960. – С. 446.
35. Плунгян В.А. Общая морфология: Введение в проблематику. – М.: УРСС Эдиториал, 2003. – 384с.
36. Потапенко О.І. Цікаве мовознавство. – Біла Церква, 1996. – 204с.
37. Потебня А.А. Мысль и язык. Собрание трудов. – М.: Лабиринт, 1999. – 300 с.
38. Рождественский Ю.В. Лекции по общему языкознанию - М.: Высш. шк., 1990 - 381с.
39. Росетті А. Вступ до фонетики/Пер. з румун. – К.: Вища шк. – 1974. – 228с.

40. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. – М.: Прогресс, 2001. – 656 с.
41. Соссюр Ф. де Труды по языкознанию. – М.: Прогресс, 1977. – 695 с.
42. Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. – К.: Основи, 1998. – 324 с.
43. Теоретические основы классификации языков мира / Под. ред. В.Н.Ярцевой. – М.: Наука, 1980.
44. Трубецкой Н.С. Основы фонологии. – М.: Аспект-Пресс, 2003. – 152 с.
45. Широков О.С. Введение в языкознание. – М.: Московский университет, 1985. – 263 с.
46. Щерба Л.В. О тройном аспекте языковых явлений и об эксперименте в языкознании // Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. – Л.: Наука, 1974. – с. 31-39.
47. Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. – Л.: Наука, 1974. – 428 с.
48. Якобсон Р. Избранные работы. – М.: Прогресс, 1985. – 455 с.
49. Якушин Б.В. Гипотезы о происхождении языка. – М.: Наука, 1984. – 136 с.

Довідкова

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М.: Советская энциклопедия, 1966. – 606 с.
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа. – 1985. – 360 с.
3. Єрмоленко С., Бибик С., Тодор О. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За редакцією С. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
4. Левицький Ю.М. Мови світу: Енциклопедичний довідник. – Львів: Місіонер, 1998.
5. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н. Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683 с.
6. Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

**Навчально-методична картка дисципліни
«ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА»**

Разом: лекції – 14 год., семінарські заняття – 14 год.,
самостійна робота – 13 годин, МК – 4 год., іспит

Тиждень	I II	III IV	V VI	VIII VII	IX X	XI XII	XIII XIV
Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II				
Назва модуля	Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови						
Кількість балів за модуль	86 балів		98 балів				
Лекції	№ 1	№ 2	№ 3	№ 4	№ 5	№ 6	№ 7
Години	2 год.	2 год.	2 год.	2 год.	2 год.	2 год.	2 год.
Теми лекцій	Тема 1. Вступ до мовознавства як навчальна дисципліна (16)	Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови (16)	Тема 3. Мови світу. Генезис мови та типологія мов (16)	Тема 5. Фонетика і фонологія (16)	Тема 6. Лексико-семантична система мови (16)	Тема 7. Морфологічний рівень мовної системи (16)	Тема 8. Синтаксична система мови (16)

Семінар. заняття	№ 1	№ 2	№ 3		№ 4	№ 5	№ 6	№ 7	
Години	1 год.	3 год.	1 год.	1 год.	2 год.	2 год.	2 год.	2 год.	
Теми семінарських занять	Тема 1. Вступ до мовознавства як навчальна дисципліна (5,5 б.)	Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови (16,5 б.)	Тема 3. Мови світу. Генеративна та типологічна класифікації мов (5,5 б.)	Тема 4. Основні етапи розвитку мови (5,5 б.)	Тема 5. Фонетика і фонологія (11 б.)	Тема 6. Лексико-семантична система мови (11 б.)	Тема 7. Морфологічний рівень мовної системи (11 б.)	Тема 8. Синтаксична система мови (11 б.)	
Самостійна робота	25 балів								
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)								
								Модульна контрольна робота 2 (25 балів)	
Екзамен									
Підсумковий контроль									